

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“

виносити: в Австрії:

на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границю:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі числа по 10 сотаків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо русне ми серце і віра русна“. — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II.
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в пасажі
Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від штрафу. — Оповідки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надіслан-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
донесення по 30 сот. від стрічки

Краєва чи народна угода?

(□) Про польсько-руське питання появилось протягом кількох десяти останніх років стільки статей по всяких часописах польських і руських, а навіть чужоземних, стільки розвідок і брошур, що можна би із сього зложити споре кількатомове видане. А при всім тим ся справа, як показує ся з різних поглядів голшених по дневниках або навіть в соймі чи в парламенті, для загалу є зовсім неясна і незрозуміла, а буває нераз, що й заводові політики чи не знають її справді, чи тільки притворюють ся такими, що нібито не знають, о що тут розходить ся в сій справі.

Зовсім природно, що й тепер, коли наслідком соймової виборчої реформи почали вести ся переговори між представниками польського і руського народу, появляются ся по дневниках і польських і руських усяких відтінків розумованя про сю справу. Так недавно в „Ділі“ появилася стаття п. з.: „Іспит політичної зрілості“, котрий по думці сего дневника мають здати в соймі представники руського народу. В сій статті зазначає ві автор, що гласне переведення виборчої реформи лежить передовсім в інтересі Поляків, і числить на се, що Русини на тій реформі мусять виграти, чи се стане ся за згодою Поляків чи проти них та що представники Поляків поведуть ся так, начеб вони були не в галицькій соймі в XX ст., але в соймі Речипосполитої XVII або XVIII ст.

Nowa Reforma навела майже в цілості сю статтю „Діла“ і присвятила їй в сліду чим числі окрему передовицю п. з. „Krajowa czy narodowa uroda“, котрій варто ближше приглянутись. Автор сєї передовиці вказує на се, що відемною стороною польсько-руської політики єсть недостача певних критерій, що нема точної програми а дотого чимало причинила ся чисто імпровізована, мало послідовна, несвідомо наковечної мети польська політика а передовсім саме єство руської полі-

тики. Автор сєї передовиці краківського демократичного дневника є тої думки, що руська політика є зовсім безпрограмова, бо ставить безнастанно що раз нові домагання, хоч толкує собі сию обставину тим, що Русини є народом молодим, що мало політично виробленим і самостійним і тому ведуть політику дитин, що кричать безнастанно: давайте! не питаючи про те, що се мусять відбувати ся коштом Поляків.

Автор передовиці в Now. Reform-i жадує ся, що Поляки по півстолітніх змаганнях в польсько-руській політиці стоять там де були на початку, бо нібито не мали відповіді на питання, чим Русини є яко політичний чинник, яка ціль їх політ. змагань народних, які їх народні ідеали, бо на се нібито доси не дала відповіді ані руська література, ані публицистика ані політика. По єго думці не можна там найти на сї питання відповіді в рішучій формі, а є тільки карти в теорії й ідеології або пусті, або записані якимись смутними, нікого необов'язуючими мріями одиниць, — а в практиці тільки негация й ненависть. Автор найшов на останку в згаданій статті в „Ділі“ нібито свідомість недостачі загальних орієнтацій по руській стороні, але й в сій малій пробі додає розвідність найважливіших поглядів польських і руських і втирає єму цї недостачі. Передовсім, що нібито не добачив є волю цілі, довшою новітніми часами в польській суспільності, котра з демократизувала ся і держить ся засади, щоб не вчинити нічого злого для польського народу, не наразити на шкоду єго інтересів в сучасності і в будучині? І се є засадою і давною вже підставою польської політики в Познаньщині і в Конгресівці.

Ся політика, запевняє автор, промстила собі дорогу вже й до Галичини, де економічна і суспільна сила можновладників зберегла ся найдовше. А всего того нібито не добачив автор статі в „Ділі“.

Другу недостачу, що важнішу і зна-

меннішу бачить Nowa Reforma в тім, що автор статі в „Ділі“ вказує в своїх домаганнях на загально-краєві інтереси, стає на галицькій становищі, руко-водить ся реальним, політичним радикалізмом, коли тимчасом польська демократія не може ставати на „краєвий“ становищі а зрештеші ширших конструкцій, висших ідеалів, обіймаючих весь нарід.

Із сего докору зробленого автору статі в „Ділі“ робить Nowa Reforma загальний вивід, що се „краєве становище автора з „Діла“ стає доказом, мовби то Українці-Русини не тільки не мають ідеологічної бані над будівлею своєї політики, але навіть не відчувують потреби здвинути її, бо інакше саме причуте казало би їм, що польсько руська справа не дасть ся обмежити до тісного краєвого питання, але єсть народним питанням і повинна відносити ся до цілого польського і руського народу, без огляду на політ. і адмін. границі

Із згаданої статі виводить далше Nowa Reforma, начеб Русини виражали ся всяких ідей сягаючих поза краєві межі і забувають про Київ, Харків і Полтаву та не можуть позбутися „хлопського реалізму“ а тільки в Будзиновським найшов автор передовиці Now. Reform-i сего державника, що в кружках патрістичних польських товариств виробив собі руський державний ідеал! Автор передовиці в Now-i Reform-i ставить отже справу так, що — або українсько-руська справа є питанням культурної і правно-політичної самостійності всеї області етнографічної укр. руської, або питанням суспільним руського селянства східної Галичини, питанням урядничо-професорських посад достоянчої руської інтелігенції. Наколи Русини схотять стояти на становищі сего треземного, хлопського реалізму, тоді й Поляки відповідать на се реалізмом — „possidentes“ і кінчать свої розумованя тим, що не на краєві й, але на народній основі треба глядіти розв'язки польсько-руського питання, не „Галичани польської

або руської домашньої мови“ мають із собою годити ся, але два народи — польський і українсько-руський.

Ми передали в головній основі розумованя автора передовиці в Now-i Reform-i яко неперечну вияву поглядів краківської польської демократії і з оглядом на вагу нинішньої хвилі вважаємо своїм обов'язком висловити наші на се погляди.

Передовсім треба зазначити се, що польська суспільність не може належно зрозуміти руського питання, пізнати погляд руського народу, єго потреб і домагань, бо в польським дневникарстві, а навіть в наукових польських кругах панує на жаль все ще in rebus usque ruthenicis summa ignorantia. Сам автор передовиці в Now-i Reform-i зложив, не в обиду єму се кажучи, наглядний сего доказ, бо коли би був задав собі труду (а яко публицист є до того обов'язаний) перестудіювати укр. руську літературу, а бодай публицистику і політику, то міг би був найти відповідь на питання ним задане, чим Українці Русини є яко політичний чинник, які їх змагання і ідеали народні і ввевив би ся, що не тільки негация і ненависть, яка проявляє ся в деяких сторонництвах навіть політично-вироблених народів, але й позитивні, ясно сформувані погляди, засади і ідеали виявили ся в руській суспільності. Вкажемо тут для прикладу лише на деякі політичні розвідки наших публицистів п. пр. К. С. Климовича в „Меті“ (1865, р.) п. з. „Становище Руси супротив Польщі і Московщини“, „Руська народна партія і її політична ісповідь“, Маркіянового сина, Волод. Шашкевича: „Як ми поступали досі й як би нам далше поступати“, „Австрія і Росія“ (в Руси 1866), численні статті Ст. Качали в „Основі“ і в „Ділі“, Волод. Навроцького і Волод. Барвіньського, Ол. Кониського в „Правді“ і в „Ділі“. А так само і в літературі дошукав би ся автор передовиці Now. Reform-i ясно сформулованих засад, от хоч би гарний вислів Волод. Шашкевича: „Не чужого ми бажаємо, а свого т

Богдан Лепкий.

Маркіян Шашкевич в школах.

По скінченню німецької школи в Золочеві віддали Маркіяна родичі до гімназії у Львові. Ту він учив ся через два роки а до третьої класи перенесли єго до Бережан. З Княжого до Бережан була дорога далека і тяжка. Заки виїхав ся на високорівень, що ділить ріки Балтійського моря, від тих, котрі пливають у Чорне, треба було спинити ся сильно в гору, через старі ліси, в яких не було добрих доріг, але за те часто бували зlodі та розбійники. Як він хатало ся на гору, то, куди оком кинь, пуста малаковина, лиш зітер вие, не втихає. На тій рівнині села Риків, Красносілля а далше в долині Поморяни з Краснопуцею в лісах, а там Урмань, Жуків, а за Жуковом густий, дубовий ліс, що покрив кілька доволі високих горбів. За тими холмами криють ся Бережани. На силу спиняють ся втомлені десятимиловою дорогою коні, голосно скрищать високий, угорський візок, наладований мукою і крупами, котрі везло ся попри гроші за станцію, сонце сідає за ліс і від величезного, мов озеро ставу, з правого боку повіває зимна прохолода. „Ще оден горб“ — каже старий „реєвтий“ що давнійше не раз до Бережан з медом і килимами та иншим набором на річні ярмарки їздив,

„ще оден — і ми в Бережанах“. Коні добувають останніх сил, віз викочує ся в гору і не велике, але гарне старинне місто нараз являється ся перед очима. І не одно, а два, бо кожний вищий дім і кожда вежа відбиває ся в чистім, глибокім ставі і подвоює ся. Довкола міста гори: Сторожиска, Звиринець, Руриска. Тут школярі ходять на забаву“ пояснює візник і оповідає, як вони нераз вокоють з Жидами, як страшать міщан, і як раз навіть замок були взяли у свою власть коли військо на війну пішло. Ось і той замок, як здоровезний медвідь сховав ся в корчах на острові між двома раменами Липи і навіть час, що має такі острі зуби, не годен єму дати раду. За замком недалеко ринок, в ринку церков, два костели з боку а по середині ратуш.

В тім ратуші, на поверсі гімназії. Хлопчина трівожно дивить ся в ті чорні, пусті вікна, як би питав ся, що єго там чекає. Реєвтий скручує у вузку вулицю коло церкви де мешкає пан Kreisamtskanzlist, Кудрикевич і наладований візок з гуком їздить на невеличкий місток, понад „фосою“ в браму...

Так їздили колись ученики з далеких сіл до повітового місто Бережан, до одної з нечисленних в краю гімназій. Гімназії тоді мали шість клас а теперішні 7 і 8, називала ся філософією і була вже у Львові.

Бережанська гімназія була тоді новою. Її перенесли туди 1805. року зі Збаража. Але

як на ті часи она була добре дотована, мала способних учителів, бібліотеку, мапи, деякі привряди до природописних наук і навіть особну катедру агрономії. Начальною властиво був Studienfakultet у Львові, інституція котра існувала від 1802. до 1848. року. „Директором наук гімназійальних“ на Галичину був тоді, т. є від 1817. до 1848. кс. Францішек Захариясевич, канонік львівської латинської капітули, а директором місцевим для бережанської гімназії, а властиво єї куратором до 1826. р. Іван von Kriebel, староста бережанський, а по 1826. р. його наслідник Казимир von Milbacher. Єго заступником був кс. Стефан Ступницький, місцевий парох рим.-кат. обряду. Префектом гімназії (менше більше то що нинішній директор) був в часах Маркіяна Андрій Сулішевський. Катехит був тільки оден, обряду латинського, називав ся кс. Францішек Новотний. Учили в класах від I. до IV. Іван Васильевич, Мартин Гора, Франц Каутський, Йосиф Попкевич, а в V. і VI. Йосиф Бельчак і Василь Петропич. Наука йшла способом старим, зсуїтським; казали як найбільше твердити на пам'ять, а на розум брали мало.

До науки підганяли всілякими способами припинали осліячі уха, саджали до останньої лавки, а то й кликали до бібліотеки на „чорну каву“ — (тому, хто виходив з такої гостини в очах робило ся чорно). Але карали так тільки в нижших класах, бо в 5 та 6 лавках ся між учениками дозрілі мужички.

Поза школою ученики шукали розривок в улюбленій грі мячем, пливали по величезнім ставі, а деякий зі старших ішов зістрілюючи в ліс. Як хто наломив собі язик до латинських форм та вивчив усяких правил граматики, віршом уложених, то жило ся єму в гімназії несогірше. Равном, перед осямою, коли почув шкільний дзвінок вибігав з книжками, поступав до церкви, що стояла перед гімназією і була перероблена з давного купецького складу. З церкви до школи, там 2 3 години науки і на обід. Вечером по науці слухав оповідань і ждав неділі. Неділя за неділею минала на розривці і відпочинку і ждало ся свята. На свята їхали ученики домів. А в дома, хоть би яка біда, то все таки наймиліше... І Маркіян тужив за домом, і своєю любов до родини заявляв у віршах, які посилав родичам і рідні на іменини. Але ті вірші були писані польською мовою, бо тоді по нашому не уміли письменні люди віршів складати. Виравді за кордоном, в Росії була вже ціла велика поема, писана українською мовою „Енеїда“, але звідтам до нас не легка була дорога і книжки хіба припадком через границю передіставляли ся.

В класах було учеників небагато. Приміром в V. мав Маркіян 17 товаришів. Між ними найлучшим учеником був С. Литвиневич, лівінський мітрополит. Товариші Маркіяна були з різних сторін: з Сянока, Болехова, Соєнівця, Чернівців, а оден аж з Бесарабії. Були

права". А так само не оден раз висловлювали і ми в „Руслані“ такі погляди про польсько-руське питання, однак наведені в горі сі і інші погляди і виводи або перегомоніли незамітно, або їх зовсім зігноровано, або перекладено в польських друкованих скрізь сито польських публіцистів так, що польська суспільність не могла набрати ясного погляду про потреби, засади і змагання руського народу. І в сім як раз лежить ціла трудність порозуміння і зближення обох народів. Польські публіцисти або політики дуже пильно і поквапно підготовлюють або й замовляють собі бундучні і яскраві вигукання або оклики одного чи другого руського ревуна вічевого, щоби відтак пугати сим польську суспільність, доказувати на сій основі неможливість якогось небудь порозуміння з Русинами, неможливість народної рівноправності, але не старають ся основно і всесторонно познакомитись з засадами, поглядами, змаганнями і потребами руського народу з самого жерела. Наслідком того є такі погляди в польській суспільності, начеб руська політика була безпрограмова і негаційна, політика дитий, що лише кричать „давайте“ та що все те має діяти ся коштом польського народу.

Nowa Reforma признає, що руський нарід ще молодий, отже починав розвивати ся, двигати ся, добробляти ся культурного і народно-політичного становища поруч інших народів, а також і Поляків. Але він стає на тім самим становищі, на яким стояв перед двадцятью роками посол Еміль Торосевич, а навіть бувший міністер Ф. Залеский, котрий був здивований врученням йому домаганнями свого часу руськими посланими, означеними як *die dringenden Forderungen der Ruthenen* і відповів на се, що відтак прийдуть *die dringenderen*, опісля *die dringenden* і так не буде кінця. Само про себе розуміє ся, що нарід у своїм розвитку відчуває що раз більше потреб так, як годі, щоби студент університету міг вдовольнити ся такою одежею, яку йому справили тоді, коли він ходив до народної школи.

А коли Русини виступають з щораз більшими домаганнями і потребами для свого розвитку, тоді польські публіцисти і політики добувають із свого арсеналу (як се вчила і Nowa Reforma) оружя позиченого у Німців, а використовують ним супроти Чехів під назвою „народного стану посідання“. Коли Чехи і Слов'яни, а так само і Поляки на Шлезку з розвитком народної свідомості домагали ся розширення своїх прав, тоді Німці підносили великий крик і рушійний протест, що се діє ся коштом їх народного стану посідання. Сего оружя тепер уживають польські публіцисти і політики проти Русинів, хоч „не чужого ми бажаєм, а свого то права“, рівноправності, заперушеної нам основними державними законами.

Nowa Reforma запевняє, що польська суспільність перейшла в останніх часах значну

еволюцію і здемократизувала ся, однак ми бачимо, що ся демократія, а іменню т. зв. демократія нагорода або всепольська, що перейшла в Галичину з Прусу і Росії стає на становищі негації прав руського народу, на становищі завзятої нетерпимості всего, що руське і тим способом викликає в руській суспільності сей настрій ненависті, котра є впливом і вислідом всепольської нетерпимості.

На останку вкажемо й на сей зовсім хибний погляд Now. Reform-и, начеб руське питання замикало ся в тісних межах краєвих, хлопського реалізму, не мало широких народних ідеалів. Так зовсім не є. І тут знов покличемо ся на се, що ще пок. Володимир Барвінський після процесу Ольги Грабар, звертаючи бачність на міжнародні відносини в Галичині, вказував на се, що тут побіч себе живуть лише частини двох народів, з котрих кожда не повинна забувати про свою народну цілість. Те, що роблять Русини, має вплив і на інші частини руського народу, і на відворот, робота Поляків галицьких має свою вагу і для Поляків закордонних і для того наші міжнародні відносини є мірою надійності або безнадійності дальшої будучини для кожного з обидвох в Галичині поселених народів. Тільки мирна, культурна праця і успішний розвиток обох народностей в Галичині можуть і мусять вплинути на долю і будучину останніх частин обох народів: укр.-руського і польського. Тут в Галичині є Архімедова точка, з котрої Русин своєю, а Поляк свою народну справу можуть подвигнути помалу але певно. Кривди руського народу в Галичині є кривдою для всего укр.-руського народу, а посередній для будучини польського народу, бо гнет і загибля руської народності в Галичині можуть тільки приспівати, а не віддаляти ся небезпечу, якої боять ся Поляки, яка грозить Австро-угорській монархії.

Сей погляд висловили і ми ще в 1897 р. в широкій передовій розвідці п. з. „Наша ідея національна в Галичині і перепони її розвитку“ (Руслан, ч. 1—11). Там виказали ми, що домагаємо ся народної угоди, на широкій основі, а за разом виказали ми перепони, які робить ся з польської сторони, перепони, котрі були лише водою на млин наших москвичів, а на шкоду польського і українсько-руського народу, краю і монархії. Коли отже короткозора політика польська, писали ми тоді, потребувала змагання до полагоди польсько-руського питання, внесена пок. Лаврівського, Камінського і т. ин., то се поступоване польської соймової більшості і загорілість польського публіцизму супроти справедливих і оправданих домагання руського народу похнуло мно-

гих щирих але слабодушних Русинів в рамена політичних десператів або радикальних очайдухів і тим способом утверджував ся ґрунт під ногами москвичів, котрих що й тепер починають ся лякати поважніші польські політики.

Пора отже, щоби тепер, в сій критичній хвилі прозріли також засліплені ще Поляки і всепольяки, бо їх унір проти руських домагання, унір проти порозуміння, наносить шкоду не тільки укр.-руському народови, але й польському, не лише тепер, але й в будучині і над сим повиннаб пригадати ся і Nowa Reforma.

Допись з Лемківщини.

(Наша байдужність).

Хвилі, які переживає наш нарід і ми разом з ним, є так важні, що повинні зворушити і побудити до якоїсь сильнішої діяльності і найбільше заскоруженого чоловіка. Струї православія і цареславія є для нас так грізні, що їх наслідки можуть на довгі літа відбитись на нашій народній жатю. Тому наша робота против тих змагань в цар- і православія повинна проявляти ся в усіх напрямках і при кожній случайності. Коли Росія відділює Холмщину, то Поляки протестують супроти сего акту на сотках-тисячах віч по цілм краю; в тій справі уряджують збори по всіх містах, ба і селах, товариствах, читальнях. А у нас — підчас так грізної прояви як православія і цареславія — крім кількох дописів по часописах та кількох протестів на довірочних зборах, затихає справа, начеб все вже було благополучно. А ще сумніше, що все і майже ті самі люди почувають ся до обов'язку подати якусь вістку про сей небезпечний для катол. Церкви і нашого народу рух, або за протестувати, а вся наша інтелігенція, священики і учителі, мовчать начеб в уста понабирали води або десь по кутах терететують на „клятих кацапів“. — Панове, таж ся справа так важна, що ви повинні дописями засянувати всі руські часописи, так, щоби кожний знав, що над нашими головами стоїть не аби яка гроза*). Не кричіть — але подайте все до публічної відомості і то цілі факти зі свідками і назвискими, бо лиш такий факт можна ужити до урядової відомості. А таких фактів на самій Лемківщині є тьма тьменна. Се правдива вела ся нагівка супроти Українців і катол. Церкви, по церквах і кацапських селах. Таж по селах кацапських від 3 літ вечерами учили якісь люди по хатах о православію і цареславію і зоги джували кат. віру і нас. І чомуж так мало ви подавали о тих речах до часописів? Се непростий гріх — мовчати — на такі речі і зі становища релігійного і народного. Всі кацапи аж сичали і відпирались, що нема жадної агітації православної і цареславної — а нині наслідки бють їх по лицю за їх правдомовність. Але деж були наші люди і де є тепер, що те мовчати або дуже мало о тім подають до часописів?

Та не лиш належить про такі речі подавати до часописів — але супротив сего треба протести вносити до правительства, уряджувати *ad hoc* віча, відчити, сходини, обговорювати способи борби супротив москвофільського рака. Нам належить домагатись розв'язання всіх кацапських бурс і пансионів, бо они є розсадниками тої гнилі. Там сироваджені дівушки і шпїони деморалізують нашу молодіж.

Всі українські партії повинні виступити цілою силою супротив православія і цареславія, всі свідомі одиниці повинні кинути байдужність — а взятись до праці, тоді штучна в Галичині Росія піде скоро в дубину.

Той сам.

Допись з Мазурщини.

(Наші а мазурські школи).

Гей, гей милий Боже, які ми бідні! Де лиш поглянеш в наш закуток, всюди нужда, а з нею і темнота. І не дуже се болять тих, що можуть і мають власть прийти в поміч непросвіченому нашому народови. Звісно —

*) Не досить дописів, треба реальної роботи, проповідями, катехизацією, освідомлюванням по читальнях і т. п. — Ред.

серце вітчима не є так тепле як батьківське. Їму перші его діти, а другі най гинуть. Але мимо того запевняють: „*So chęćcie, przecież macie wszystko, co i my*“. Комуж не відомо, як то тяжко дістати в селі руську школу, а вже поставити відповідний будинок, то о тім нема що згадувати. І площу громада дасть і гроші зложить, а школи як нема, так нема. — Учать ся руські діти в темних, низьких норах і нидіють, а бідний учитель просьвічає в неможливій задусі менчу братию, а сам живе в курній хаті, де крізь стіни ніє вітер, а зимою білий сніжок не раз обсіпне его постелю. І щож то кому шкодить, що здоров'я і сила молодого чоловіка підпадає, доки загальний товариш, „схоти“, не увільнить его від сеї нужди і зложить в сирі могилу. Не допоможуть жадні просьби, бо на них приходить шаблянона відповідь: „*fundusz zarobkowy wyczerpany*“. А за те в польських селах школи, мов палати. І площі ще нема і громада ще грошей не зложила, але мимо сего Р. шк. кр. вже запомогу уділяє, бо дістала приречене, що конечні услів'я будуть вивовнені. І само приречене вистарчає, або часами лиш на папері ниповнені услів'я вистарчають, щоби дістати запомогу. Приходить запомога, доперва купує ся площу за ті гроші, будує ся будинок, а опісля віщо не пошкодить попросити о підвижку запомоги. І так мов гриби по дощі в короткім часі стають величаві шкільні будинки по селах мазурських. Як в сей спосіб не можна досягнути скоро школи, то Т. S. L. отвірає школу зі своїх фондів, будує, а опісля по році она переходить на краєвий етат. А ти, бідний руський хлопе, жди цілими літами на шк. лу, на відповідний будинок, доки з обильного стола не упаде тобі окрушина. Ах, яке се прикре! Чуж не булоб се краше і краще для обох народів, щоби поділили Р. шк. кр. на руську і польську і най би собі они дбали про свої школи і потреби для свого народу? Але віддай багато ушліне води в польських і в руських ріках, заким люди схотять зрозуміти, що лиш справедливе трактоване може принести спокій і хосен обох народам.

Нині і найменша кривда викликає невдоволенє і тому не дивно, що з того користає московській мольох, котрий кладе свою лапу на наш край, сипле щедрою рукою рублями і манить темний народ до себе обіцяюкою раю. Тому повинно лежати в інтересі володіючих чинників, віддати чим скорше „*summe*“, бо готово таке прийти, що двох буде ся бити, а третій їх помирить і наділить своїм хлібом — одних Сибіром, других кайданами, або нагайкою і не буде можна розправляти о „*wolności i miłości bratniej*“, лиш чути мугуче слово кнута: „малчать і послухать“.

Заточенець.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і приведувати нам нових передплатників в кругах своїх знайомих.

Політичний огляд.

Заграниця.

Німецькі парламентарні вибори, як ми звичали і як наперед предсказували поважні політики в Німеччині, скінчили ся значним скріпленням соціал-демократів, що досягнули з підмогою вільнодумців найвище число мандатів, яке коли небудь доси мали. Одно лише відрядне, що не повело ся так ослабити центра і консервативів, як се задумували соціалісти, бо соціал-демократія здобула мандати в давніх ліберальних округах. Центр має все ще 96 мандатів, а інші державні сторонництва разом понад 70. Однак хоч центр показав ся сим заборонд кріпким, що видержало напір соціалістичної повни, то треба признати, що сим разом вибори до німецького парламенту відбували ся під впливом небувалого доси в Німеччині радикалізму.

А се тим сумніше, що вислід сих виборів буде мати також дуже великий вплив на мелинародину політику Німеччини. Події минулого літа виявили дуже виразно, які небезпеки загрожують світове становище Німеччини так, що она не може бути певна одної хвилі перед наглими нападками. Полагода мароканської справи зовсім ще не закінчила боротьби о світове становище Німеччини. Велими замітно також і се, що рівночасно з мароканським питанням винутили також перевороты в інших областях

між ними Німці, Поляки й Українці; ждає ані одного. На 17, п'ятох шляхтичів з титулом „de“. В науці переважав язык латинський, поза школою польський. Свідомості національної, ані нашої, ані польської не було. В другім році побуту Маркіянового в Бережанах заведено новість — святкування руських свят, але тільки 10 днів до року так що навіть святий вечір не був вільний від науки шкільної.

В 1828 оглядав Маркіян страшну повинь, яка заляла місто і затопила ратуш так, що цілий партер стояв під водою.

Скінчивши шість класів гімназійальних в Бережанах, пішов Маркіян на так звану філософію, то є до 7 і 8 класи до Львова. В греко-католицькій духовній семінарії дістав безплатно хату, харч і одяг.

Семінарія містала ся в старих мурах, її питомці були зачинені, і на молодого Маркіяна, привиклого до бережанської свободи, повіяло тяжким немилым вітром.

Тії мури робили на нього ще й тому прикре вражіння, бо він був дитиною села, чоловіком живим, що рвав ся до народу і до реальної праці для нього. В школі поводити ся тоді з „філософами“, не так, як з нинішніми учениками 7 і 8 класи, бо були се часто дозрілі молодці. Їм вільно нюхати табак, ходити з паличкою, одягати ся в плащ з перлиною і носити бокобороди. Професори горворили ім „dominus“.

Маркіян мав тоді вісімнадцять літ, був худощавим молодцем, з високим чолом і сильними лагідними очима, в котрих горів прита-

ений огонь. Товариші любили его за лагідну вдачу і за добре серце. Вбрав ся так, як і другі „філософи“, що в семінарії мали не тільки меншкане і харч, але такж і одяг. Батько не міг йому багато помочи, бо й сам був бідний. Гуляти не було як і з чого. Але раз лучило ся, що з другим товаришем Базиле-вичом вийшов на місто і в реставрації Людвіка засидів ся до пів до сего у вечір. Провина не була така велика, як зважити, що Маркіян був молодим хлопцем, світським не теологом і що нічого нечесного не сповнив.

Але тодішній Митрополит Михайл Левицький був чоловіком острым, бояв ся, щоб уряд не робив йому докорів, неовто він замало уважав на вихованців семінарії і він потвердив ухвалу ректорату, якою виключено Маркіяна Шашкевича з семінарії і виключене оповіщено прилюдно перед усіма питомцями.

Маркіян Шашкевич, філософ першого року, пробувши кілька місяців в семінарії, зложив „фундушовий“ одяг і дня 21. лютого 1830. р. опинив ся на „світлі“, се є на бруку. Отся сумна пригода потягнула за собою далекосяглі наслідки.

(Дальше буде).

*) В бережанському гімназійальнім архіві, в каталозі за 1826. рік є при свідочстві Маркіяна Шашкевича Anmerkungen: Er war in der II. gram. zu Lemberg. Mores rel. lat. hist. 1-ma, arithm. 2-a.

важних для Німеччини, а досягноті сих переворотів поки що не можна ще навіть оцінити. Німеччина має важні інтереси в Європі, Туреччині, в Малій Азії і в Персії а також і в Хінах. Се області, де німецька торгівля мала свободний доступ і займала поважне місце своїми витворами, а особливо в будучині мали ці області незвичайне значіння для вивозу німецьких промислових витворів.

Отже не тільки інтереси капіталістів, як дехто думає, але також взагалі інтереси всего народного господарства німецького зависимі від тих світових політичних змін в останніх часах. З висотою доходів з німецького промислового вивозу виже ся тісно встановлені мільйонів німецьких робітників, а обмежені і зменшені сего вивозу відобче ся могутчо на долі робітників і промислу Німеччини вельми болючо. Отсі обставини приневолюють Німеччину до світової політики задля свого промислу і мільйонів робучих сил.

Тимто в часі великих світово-політичних переворотів в такій державі як Німеччина, народне господарство є пригноблене о се дбати, щоби єго не виперло наслідком тих переворотів із світових торговель. Від подій, які розгрівають ся від половини століття на полі світової політики, може стати розвиток Німеччини а з нею і доля німецьких робітників зависимо на десятки а навіть на сотки літ.

Німеччина потребує в сій хвилі роботи цього парламенту. А тимчасом внутрішні пересилання, викликувані соціалдемократією, загрожують сій діяльності Німеччини і шкодять єї світовому становищу. Ні в одній державі соціалдемократія не ставала в такій суперечності з розвитком країни і народного господарства, як в Німеччині і тому вороги Німеччини все звертали бачну увагу на німецьку соціалдемократію і раділи з єї побіди.

Вороги Німеччини знають се добре, що спиноване німецької політики улекшує ім підкопуване розвитку господарського і торгового Німеччини.

Тепер як раз має Німеччина заключати нові торгові договори а боротьба о цілові тарифи в 1900—1902 став певним доказом, які труднощі викликає обструкція і як се спиняє торгову політику. Се кажує, яке значіння переважне мають останні вибори для Німеччини і єї ворогів. Але при найближшій нагоді вкажемо і на се, яку науку повинна руска суспільність для себе виснувати з тих подій на ниві світової політики.

Італійсько-турецька війна. До Аг. Стефанього телеграфують з Триполісу, що багато турбильців (себто Арабів), особливо з під гір Таргони зголошувє ся до італійських воєнних властей складає ім свої карабини. Чи се не перехвал а? А може...

Сама агенція оголошує в телеграмі з Триполісу подробиці про бої між Італійцями і Арабами дня 28. с. м. слідує: Нині около 3½ год. над ранком наступив ворог завзято на оазу Гартгареш. Італійці відперли сей напад. Рівночасно посунули ся Турки на італійські становища в Айнара; зустрічі тривали до 6. рано. З розсвітом завернув ся ворог, якого силу загальною обчислюють на 3.000, та о пів до 8, напад знова з великим завзятем. Італійці прогнали вдруге ворогів арматним та карабиновим огнем на цілій лінії з таким наслідком, що турецькі війська цофнули ся серед огня артилерії на полудне і полудневий захід. Два Італійці полягли 8 поранено. Втрати ворогів є значно більші. (Треба надіятися, що з Царгороду розтелеграфують небавом щось противного. — Ред.). — Сеї самої днини відбуло ся бомбардованє арабських таборів біля Дерви.

Акція італійської флоти обмежує ся на ловленю і перегляданю чужодержавних кораблів. Між иншим придержано також австрійський торговельний паролав „Брегенцію“ і арештовано на ім 1 подорожного П. класу і 13 подорожних І. класу, підозрівачи їх, що є турецькими жовнірами. Треба признати, що „лови“ італійської флоти приносять часом і „губшу звірину“. Показало ся, що оден з арештованих подорожних є турецьким полковником, що мав обняти провід над турецькими військами на Киринайці.

З китайського пенка. Япанські часописи доносять, що змобілізовано 12. дивізію армії в силі 10.000 людей, щоби вислати єї до Манджуриї. Скріплєне япанських сил в тім краю пояснюють часописи ковечністю оборони тамошніх япанських горожах. В дійсности

ходить безперечно о се, щоби нагромадити достаточну війська для оружної овлади провінції, яку Японія вже від часу війни з Росією уважає за свою будущу колюню.

❖ Просимо відновити передилату. ❖

НОВИНКИ.

— **Календар.** Ві второк: руско-кат.: Антонія вел.; римо-кат.: Якентія. — В середу: руско-кат.: Атаназія; римо-кат.: Петра з Нолі.

— **Ювілейний обхід „Рускої Бесіди“** заняв цілєську вчєрашню неділю. По Службі Божій і панакхиді відправленій о. мітратом Туркевичом в семінарській церкві при гарнім співі хору питомців, удала ся численно зібрана публіка до салі „Народного Дому“ на святачній поранок. Салія прибрана була зеленню і килимами. На кріслах засіли пані і старші гості. Стоячий партер заняла академічна молодіж а галєрію заповнила битком гімназисти. Поранок зачав ся продукцією оркестрального кружка (9 членів) муз. тов-а ім. Лисенка. Потім виступив з промовою теперішній голова „Рускої Бесіди“ п. надрадник Шехович і в довгий річи начеркнув історію товариства від єго заснованя по нинішні часи. Наступили привіти і желаня. Від „Просвіти“ витав „Руску Бесіду“ і висловив желаня дальшого єднаня львів. укр. громади о. Лежогубський, від „Н. Тов. ім. Шевченка“ і „Учительської Громади“ проф. Раковский, від „Нар. Комітету“ о. Стефанович, від „Львівського Бояна“ др. Цегельський, від „Сокола Батька“ проф. Боберський, від „Львівської Русі“ п. Писецкий, а адв. др. Стахура виголосив привіт від самбірської „Рускої Бесіди“. П. Берест відчитав писані привіти від „Жночої Громади“, „Дністра“, Тов-а ім. П. Могилі, від д-ра Полюхайла в Любачеві, „Родни“ в Коломиї, ред. „Ради“ в Києві, М. Лисенка з Києва, „Рускої Бесіди“ в Перемишлі, українських товариств в Краківці, а окремо від тамошньої „Рускої Бесіди“, і від „Руских Бесід“ в Любачеві і Станіславові. В концертній частині поранку взяла участь „Львівський Боян“ під управою д-ра Волошина з двома піснями „За сонцем хмаронька“ і „Чом річенька“, потім артист-скрипак п. Евг. Перфецкий з форт. супроводом п-ні Бірецької, а п-ні Ф. Ловатинської відспівала пр-гарно пісню „Плавай, плавай лебедоньку“ і дві инші пісні, та збирала гримкі оплески. Поранок тривав від год. 11½ до 2. по полудні.

Поволудневе представленє людového театру „Рускої Бесіди“ випало зовсім добре і лишило на досить численно зібраній публіці миле вражінє. Видно було, що режисер (п. Утриско) доложив чимало труда, щоби вистава „Наталки Полтавки“ випала як найлучше. На першім місці належить зазначити знамениту г-ру Наталку (п. Купчинська) і Петра (п. Купчинський). Особливо Наталка чарувала прямо всіх своєю грою та милозвучним співом. Зовсім поправно та без пересадки виявляв ся із своєї трудної ролі п. Утриско як Возьняв. Се тамо відносило би ся і до Вибороного, якого грі шкодило подекуди за мало стараннє вученє ролі. Знаменитим був Микола (п. Свирийд). Старанно і добре вистудіована була гра Терпелихи (п. С.). З признанєм належить зазначити, що співна і музична часть вистави випала зовсім удачно почавши від „Віють вітри“ а скінчивши на „Начинаймо веселити ся“. Видно було, що проводила ним справна рука знаменитого капельника п. Коссака.

Про вечірнє представленє пишемо на иншім місці.

— **Новий галпський нунцій в Відні.** З Риму доносять: Католицька часопись „Corriere d'Italia“ звичає, що віденьским нунциєм іменован лий секретар конгрегації для надзвичайних духовних справ о. Скапінеल्ली ді Леджуїно. Се іменованє потверджує урядово „Osservatore romano“ і рівночасно доносить про іменованє о. Скапінеल्ली титулярним архієпископом Лякеєді.

— **Російська пропаганда в Галичині.** Майже у всіх повітах північної Галичини і на Лемківщині розкинено по руських селах російські відозви, видані в Одесі, а тепо поручувані китївськими чорносотенцями, п. н. „За вїру, Царя і отечество“. Зміст єй такий: „Православє, а віяку иншу віру — сам Спаситель принїс на землю. Завдяки православи Русь стала вели-

кою державою. Російські „государи“ і російський нарід як своє приватне так також прилюдне житє взорували на православію. Небереженє засад, не придержуванє православної віри — є зрадою, відступством. Сю зраду сповняють всі, що взорують ся на заході і з оєсвіти заходу черпають знанє. Представником Бога і православної віри на землі є цар, вибранець і Божий помазанець, що своєю властью одержав від самого Бога, тому всяке обмежуванє єго власти є злочином супроти Найвисшого і „істинно“ православний до сего ніколи не допустить. Конституція, — обмежує Царя — є обидою Найвисшого а добивають ся єї лише „інородці“, щоби поневолиити слабий російський нарід. Основою „отечества“ є російський нарід, що під проводом своїх царів і руководяться засадами православної віри збудував могутче „отечество“ і стоїть на єго сторожі“. — Слїдують оповідання про мучеництво поодиноких осіб з православної духовности — стверженє, що церкові і держава находили ся все в одних руках і накликуванє до жертв і мучеництва „за вїру царя і отечество“.

„Wiek nowy“ подає, що підльвівські села засипано прямо сею відозвою.

— **Речи єць скликаня парламенту.** З добре поінформованого жєрєла доносять з Відня, що парламент буде отворений дня 27. лютия. Президія посольської палати є гадки, що наряди комісій поступлять до початку марця так далеко, що в перших днях марця буде можна приступити до першого читаня військових предлог. Правительство наміряє взагалі так форсувати військові предлоги, щоби австрійський парламент упорав ся з нами як найкорше.

— **Неімовірно.** В 1. числі „Korrespondenz-Blatt für den katholischen Klerus Oesterreichs“ з 1912 р. вичислені є імена всіх послів, що були як за внесенєм так против внесеня поєла Малїка що до нерозривности супружества. Се внесенє, що мало на цілі змнити обовязуючий тепер супружий закон, виправді відкинено, однак на жалє дуже незначною більшостию, бо 198 голосами проти 177. З поміж Русинів голосували за розривности супружества між всякими Адлерами, Діамандами, Гудедами, Кльєфачами, розуміє ся, Вітич, Трильовський, Лаврук і на жалє пп. Спинул і Вавилько (оба православні). Та й не дивно. Они зробили се так, як їм диктувало пересвідченє.

Против розривности голосували з Русинів лише оо. Фолис і Онишкевич, а нї, як нотує „Нива“ в ч. 2. 1912., що „за внесенєм Малїка голосували з руських послів др. Трильовський і Лаврук. Инші уєсунули ся від голосованя“. Читаючи се, годі вийти з дива, як могли наші послі, що мають претенсії називати себе католиками, що більше підписувати і прирікати, що будуть все прав Церкви боронити — так хитро поступити. Таж недавно єї послі складали чолобитню Ек-ц Митрополитови, а рівночасно роздирають єго серце, та до теперішних ран по причині сїхзм-фильської пропаганди додають нові.

Як се погодити одно з другим. Та без сумніву мусіло бути між нашими нац-дем-послами якесь порозумінє, наколи нарочито тоді брали участь в голосованю за внесенєм тільки послі євєяники. Тут не може бути двох гадок, тільки одна: „qui tacet, consentire videtur!“ Так за „Нивою“ треба рівнож сказати: „значить, що нїоден з присутних тоді в парламенті руських послів, не почував ся католиком“.

— **Зїзд словянських дневникарів.** З Загребє доносять: Тутешнє товариство дневникарів ухвалило з огляду на політичні відносини в Хорватії не улаждувати в сїм році зїзду словянської преси в Загребі. Два члєни сего товариства удали ся до Відня, щоби порозуміти ся з тамошніми словянськими дневникарями. Сєгорічний зїзд словянської преси відоуде ся імовірно в Празі.

Оповіді.

— **Репертуар руського театру у Львові.** (Салія „Гвязди“, ул. Францішканська 7. Початок о год 7. вечєром).

Ві второк 30. с. м. представленя нема. В середу дня 31. с. м. „Цаганьська любов“ оперета в 3 дїях Ф. Легара.

В четвер 1. лютия „Сатана“ драма з життя Жидів в 5 дїях з прольоєм Якова Гордіна.

В пятницю 2. лютия „Вій“ фантастична оперета в 4 дїях М. Кропивницького.

— **Іменованя.** Перший предсїдник найв. суд. і касаційного Трибуналу іменував секретаря ради в сїм трибуналі, д-ра Юл. Романчука надворним секретарем.

Міністер віроєповідань і просвіти приєзнав VII. кл. рангі головним учителям семінарій: Тад. Чайковському, управ. жєвєск. семін. в Бережанах, о. Макс. Копці в Перемишлі, о. Ієв. Порайці і Ант. Ріттерови в Станіславові і о. Як. Вацикови в Тернополі; — VIII. кл. рангі приєзнав отсїм учителям школи вирав при семінаріях учительських: Ал. Дрежепольському у Львові, Кипр. Вербаньському в Самборі; Том. Галасови в Сокалі; Йос. Швайковському в Тернополі і учителям Бартонівній і Гостинській у Львові.

— **Лупину з помаранч** можна вже складати на цілі Р. Т. П. до скриночок уставлєних в складі „Сокільского Базару“ (ул. Руска 20), в складі Краєвого Союзу молочарського (Ринок ч. 10), по склєпах Краєвого Союзу молочарського (при улици Паньській, Льва Сапїги і Казимірівській) а також в канцелярії Товариства (ул. Мохнадького 12). Скринки з написами „Складайте лупину з помаранч на цілі Р. Т. П.“ є приєзначені виключно на лупину і просять ся до них инших неужитків не вкидати. Всякі инші неужитки можна складати в канцелярії Товариства і у всіх руських склєпах і Товариствах. Лупина з помаранч ковєна бути неєспісована, по можности євєжа і в більших куснях. Родичі, учителі і онікуни повинні поучити молодіж і службу о способі збираня неужитків і о їх вартости та заохотити ширші круги до того рода оєадности на цілі Р. Т. П. — Коли маючі народи не гордять доходами з неужитків, то і нам не вільно їх марнувати. При малій участі львівської громади зібрало Товариство за саму лупину в двох роках 142 23 К. Той уєспїш повинен заохотити учасників зборки на дальше а байдужних спонукаги пристати до гурту, щоби супроти тисячів, які наші єсудїи уєзискують з неужитків, ми могли поставити бодай сотки.

Посмертні оповістки.

— **О. Ієан Сїєменович**, парох в Старім Лисци, станіславського деканата, щирий патріот, що ревнє заходив ся около виполюваня русо-фильского бурьяну, заціпленого своїм попередником в парохії, помер дня 24. с. м. в 46. році житя і 19. р. євєяченства. В. є. п.!

— **О. Йосиф Трильовський**, євєяченик-ювілат станіславської єпархії, парох в Буділові, євєятинського деканата, батько євєяного посла Киріла, упокоїв ся дня 26. с. м. в 76. році житя і 51. році євєяченства. В. є. п.!

Наука, умілість і письменство.

— **З руського народного театру.** Вчєра виставлено перший раз в нашім театрі преміовану на конкурсі Віділу краєвого трагєдию Василя Пачонського п. зн. „Сонце руїни“. Автор назвав свій твір слушно „трагєдиєю козацької України“, бо єї особи, які в ній ієстипають, є ієсторичні, є немов уєоблєблєними народними напрямями, відвичними нашими прикметами, що не дали талановитому з роду народови зібрати свої сили разом і витворити якусь сильну, державну цілість. Се не трагєдия кількох осіб, се трагєдия думок у нашого ширького загалу, що від княжих часів аж по нинішній день перебуває ріжні „руїни“ а не лишє одну після Хмельнищини. Тут не ієде о такі особисті трагїчні конфлікти, що доводять до смерті людей (в цілій трагєдїї Пачонського гинє на сцені тільки одна особа); тут ієде о конфлікти між трома системами думок у нашого народу в давних і навіть почасти в теперішних часах; тут гинуть душі від гірих розчаровань, викликаних коли не Поляками, то Москалями, а коли не Москалями, то Турками. Проводирі України не можуть числити на розум „чєрні, голоти“ і вічно хитають ся поміж трома єсудїями, єсподїваючи ся від них для себе помочи.

У Петра Дорошенка є і своя, особиста трагєдия з причини жінки, яка єго не любить; але се єго нещастє бліднє перед далеко більшим, що єго замислів не розуміють ні проста чєрнь ні навіть тодішні інтелїгєнти. Велика Дорошенкова душа (він же „сонце“ Руїни по Хмельницькім) єдогадує ся вірно, що при помочи Турків можна би ще найменшим коштом забезпечити Україні будучність, але єго

не розуміють ні мати, ні старшина, ні козаки і з причини сего нерозуміння він переживає трагедію, яка кінчить ся „смертю“ его великих думок.

Треба очевидно знати історію народу, щоб, прийшовши до театру, зрозуміти, чому і пощо автор трагедії виводить на сцені таку метушню суперечних думок, — він хотів подати характеристику часу і на тлі того часу вивести сонце, а властиво два сонця Руїни, П. Дорошенка та митрополита Тукальського, яких наш глибоко жаль задля того, що їх так мало розуміють.

Отже театральна вистава трагедії мала би передовсім завдане, викликати у глядачів зрозуміння Дорошенка і Тукальського та жалю до їх долі. Очевидно треба би тут послухати й автора та ужити всіх тих способів, яких і він ужив, значить, і фантастичних, настроях сцен.

Однак, на жаль, в комерційній у Gwiazd-и, на такий малій сцені, і при найліпшій волі нашої театральної дружини годі й думати про найкращу, не пообіцяну виставу трагедії В. Пачовського. Отже й випала ся вистава незвичайно убого і неприготовано, так далеко, що за сю невдачу виставу треба винуватити в значній мірі і саму театральну дружину. Наші артисти повинні се зрозуміти, що такою виставою можна і з Шекспіра зробити карикатуру — і що краще не брати ся до таких річей, а ніж робити кривду публіці і авторови. З тої причини й здержуємо ся від оцінки гри артистів тим більше, що ще сегодня штуку повторять.

Представлене скінчило ся коло пів до 1-ої год. вночі (!) з вини заряду театру, котрий пише, що представлення починає „точно“ о 7. год., а справді починає о 8. і потім робить довгі перерви, хоч на сцені навіть декораций не змінюють. Публіки було повнісенько, майже за багато на таку малу салью.

Олександр Барвіньський.

Додаток до „Споминів з мого життя“.

Листи П. Куліша, писані до мене.¹⁾

XLVI.

Милостивый Государь.

Когда Вы прервали со мною переписку, вопрос о том: пропадали ли письма Вашего брата Владимира, или же он присвоил себе право собственности на малорусский Псалтирь вместе с полученными для издания деньгами? Этот вопрос оставался у Вас нерешенным.

Съ того времени прошло несколько летъ, и, казалось бы, много представитъ ся случаев для уяснения поразительного явления; но, возобновивъ переписку, Вы это явление не считаете стоящимъ внимания.

Вы оставляете также безъ всякаго внимания событие въ редакції Правды, для которой статьи о гайдамакахъ писаны были мною по Вашей просьбѣ. Когда львовскіе правдичи возмущались противъ меня за то, что я не представилъ Гайдамакъ людьми, достойными подражания, Вы прекратили всякія со мною сношенія. Теперь я опять понадобился Вамъ для чегого и Вы прислали письмо Ваше застрахованнымъ, въ чемъ нѣтъ никакой надобности, ибо только денежный отчетъ Вашего брата не могъ дойти до меня въ теченіе цѣлыхъ годовъ. Но пока неразъяснятся всѣ вышеозначенныя явления, чувство собственнаго достоинства не позволитъ мнѣ вести съ Вами о чемъ либо другомъ переписку.

Примите увѣреніе въ должномъ съ моей стороны уваженіи.

П. Кулишъ.

1879, дек. 4.
Х. Мотроновка
подъ Борзною.

XLVII.

1879, дек. 11. Х. Мотроновка
подъ Борзною.

Милостивый Государь.

Ваше объясненіе о томъ, что Вы не вѣдали о присвоеніи Псалтиря и вѣрнѣе, что ему на изданіе денегъ, а равно и о томъ, какъ дурно поступила редакція газеты, у которой

Вы были посредникомъ, я принимаю въ самомъ лучшемъ смыслѣ. Сожалѣю отъ души, что человекъ честный и благородно мыслящій, по своей близости къ людямъ, позорящимъ Червононорусскій народъ, показался здѣсь въ одномъ цѣлѣ съ ними, и прошу извинить меня въ той скарби, которую причинило Вамъ письмо мое. Вспомните только, съ какимъ самоотверженіемъ служилъ я Галичинѣ въ поддержаніи ея малорусской національности. Наталкиваясь то одного, то на другого безчестнаго человека въ теченіе десяти лѣтъ, я наконецъ изломалъ малорусское или украинское перо мое. Теперь пишу по великорусски, предоставляя галицкимъ русинамъ проповѣдывать какія угодно историческія выдумки.

Душевно соболѣзную постигшимъ Васъ бѣдствіямъ и горестнымъ утратамъ. Но по-вѣтъ говоритъ правду:

Не вдруъ увянетъ наша младость,
Не вдруъ восторги бросятъ насъ,
И неожиданную радость
Еще обнимемъ мы не разъ.

На Ваше освѣдомленіе о моемъ житиі бытіи, увѣдомляю Васъ, что веду жизнь уединенную, среди своей библіотеки и своихъ роцъ, въ которыхъ природу стараюсь украсить человекѣскимъ трудомъ. Читаю много, пишу мало. Насъ только двое, имы такъ тѣсно связаны многолѣтней любовію, что только и желаемъ одного: быть постоянно вмѣстѣ. Къ сожалѣнію, кругомъ живетъ народъ непроевѣщенный. Съ нимъ теряютъ время было бы жертвою напрасно. Мы довольствуемся роскошью растительности, зрѣлищемъ животнаго міра и обширнымъ чтеніемъ, которое обильно пополняется новыми плодами чело-вѣческаго ума.

Михайла Чарнышенка я не вмію. Не-стѣбитъ онъ Вашего любопытства. Мы только то и дѣлали, что заблуждались въ изображеніи прежней Малороссіи. Прилежное изученіе документовъ и справительная исторія со-бѣдхъ народовъ приводятъ къ иному пониманію жизни нашихъ предковъ. III-й томъ Истории воссоединенія Руси и I-й т. матеріаловъ посылаю Вамъ подъ бандеродемъ, а если борзенская почта не приметъ, то пришлю посылкою. IV-й томъ уже написалъ. Но я сдѣлался строже къ себѣ и не хочу его выпустить, пока не перероблю нѣсколькихъ би-блїотекъ. Польское общество, разбившееся объ козаковъ и объ Москву, было не такимъ, какъ мы привыкли его изображать. Такое общество не играло бы столь важной роли въ судьбахъ Сѣвера и Запада Европы. Оно — смотрите — и теперь патріотствуетъ; а козаки померли, какъ наскѣкомые. Да и вы, галичане, чѣ въ сравненіи съ ляхами? Пе-ресмотрите ихъ ежегодныя изданія. Если въ нихъ главное — деньги, которыхъ у Васъ нѣтъ, то и деньги выражаютъ энтузіазмъ по-жертвованія. А энергія труда, а таланты?...

Примите увѣреніе въ истинномъ моемъ уваженіи и преданности.

П. Кулишъ.

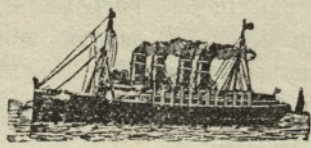
¹⁾ Після XLV листу написав до мене слі-дуючі два вже московщиною, але по моїх від-повідяхъ вернувъ знов до українщини. Посуджу-вання мого брата Володимира, начебъ він на-вмисне не пославъ Кулішеви звіту або присво-ївъ собі Псалтир чи гроші, опісля Куліш сам признавъ свою помилку, якъ се вияснює ся з листу дальшого LI. — Ол. Б.

Телеграми

з дня 29. січня.

Відень. (ТКБ). Цісаръ принявъ вчера пред-сѣдника міністрівъ гр. Куена Гедерварія на по-слуханію, яке тривало дві години.

Відень. (ТКБ). Супроти розповсюдженихъ неправдивихъ вистій що до димісії гр. Ерен-талія уповажнено ц. к. кореспонденційне бюро у Відні до оголошенія, що гр. Еренталь, по повороті з Семерінга просивъ вправді цісаря устно о увільнені з свого становища, покли-куючи ся на невідрадний станъ здоровля, од-накъ монархъ не прихиливъ ся до сеї просьби в надії, що довгий відпочинокъ скріпить здо-ровля міністра і уможливитьъ ему задержати дотеперішній урядъ.

ДО
АМЕРИКИ
КАНАДИ

найліпше перевозить

Лінія Кунарда

у ЛЬВОВІ ул. Городецька 99.

Ціна переправи кораблемъ 200 корон за дорослі особи разомъ з поголовнимъ податкомъ, а 110 К за діти понизше 12 літ з погол. подат.

Уважайте на ч. 99.

ВІДІЗД З ПОРТІВ:

Франконія з Реки (Фюме) 14. лютого.
Ультонія з Реки 21. лютого.
Ляконія з Реки 2. марця.

З ЛІВЕРПОЛЮ:

Найскорші і найвеличавіші пароходи на свѣті:

Люзитанія, дня, 17/2, 9/3, 30/3, 27/4, 18/5.
Мавританія, 2/3, 2/3, 13/4, 11/5 1912.

!!!Купуйте!!!

одобреній Радою шкільною кравкою і вида-ний накладомъ „Видавництва Чина св. Василя В.“ в Жовкві підручникъ

А-ра Богдана Барвіньського п. з. „Оповіданя з рідної історії“.

Підручникъ обнимає 190 сторінъ тексту XXXVI сторінъ ілюстрацій (числомъ 53) на кре-довімъ папері і 2 мапки. В гарній полотняній оправі коштує всего 2 К 20 с.

Сей підручникъ є першимъ підруч-никомъ рідної історії для руских се-реднихъ шкіл і дає шкільній молодечі впер-веповний образъ нашої буваль-щини. Писаний такъ, що надає ся не лише для учениківъ І. класи середнихъ шкіл, але при-недостачі иншого підручника й для уче-никівъ висшихъ класъ, для руских ви-діловихъ шкіл, для семінарієвъ і ліцеївъ та до кваліфікаційнихъ іспитівъ на народнихъ виділовихъ учителівъ.

Надає ся він до науки в дівочихъ та хло-пячихъ бурсахъ і інститутахъ, а і за-своїмъ приступності такожъ для нашихъ читаль-нихъ селян і міщан. З хісномъ може поняти ся з него нашої історії й кожній освічений Русин, що не має часу розчитувати ся в обємистихъ книжкахъ.

У Львові набувати можна в „Книгарні Наукъ. Товариства імъ Шевченка“, Ринок 10.

З публичної ліцитації, походять нові меблі продають ся по слідуєщихъ цінахъ: Сецесійний креденс К 45, отомана К 26, шафи К 30, саль-ня К 190, ідальня К 140, столи К 9, уладже-ня кавалерської кімнати К 120, плюшеві саль-они К 90 магонізовані сальони К 180. Крім сего чимало образівъ, крісел, столівъ, шаф, кре-деліс, канап, столиківъ, занавіс і фіранок. — „ДОРТЕУМ“ ул. Ліндога ч. 7 (бічна Коперника).

По озвучені з провінцією листове. УВАГА! Наше підприємство купує і по-середничить в продажі меблівъ з приватнихъ домів, а конкурснихъ і спадковихъ мас — при-ймає усю обстанову до переходу. (12—30)

Перша найбільша 25 покоївъ богато заосмотрена

Розкладъ їзди залізниць у Львові.

Відїзд з Головного двірця до:

Приїзд на Головний дворець з:

райо	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі		райо	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
3:40	8:22*	2:45*	7:00*	11:10	Кракѡва	5:50	9:00*	—	5:48	9:50
—	8:45	6:05	7:30	12:35*	Кѡлѡна	7:30	10:15	1:30*	8:25*	2:22*
—	—	5:46	—	—	Мѡшань	—	—	—	7:15	—
—	—	3:50	—	—	Рѡжне	—	—	1:10	5:40	—
6:15	10:40	2:18*	8:46	11:13	Підволицьк	7:20	11:55	2:10*	—	10:30
—	—	2:35	8:38*	—	Красног	—	8:08*	—	10:10	—
6:00	9:15*	2:20*	—	10:48	Чернівцѣ	8:05	—	2:05*	—	9:34
—	9:37	—	—	2:50*	Чернівцѣ	—	—	5:52	6:26*	12:05
—	—	3:05	—	—	Станіславѡва	—	10:25	—	—	—
—	—	—	6:29	—	Кѡломиѣ	5:45	—	—	—	—
6:00	—	1:45	6:50	11:25	Стѡря	7:28	11:40	6:45	—	11:00
7:30	—	1:45	6:50	—	Лѡвѡчного	7:28	11:40	4:25	—	11:00
6:35	9:05	3:40	—	10:40	Сѡмбора	8:00	9:58	1:40	9:00	—
—	—	2:28	7:49	11:35*	Рѡвн. Р. Брухѡвич	7:33	—	1:26	8:00	—
6:06	7:22	—	—	11:35*	Брухѡвич	—	—	—	—	—
8:20	—	—	—	6:00	Яѡрова, Яѡва	8:15	—	4:30	—	—
8:58	—	—	6:16	—	Підгайцѣ	—	11:15	—	10:20	—
7:50	—	—	—	—	Вѡлѡкѣ	—	11:15	—	10:20	12:16*
—	—	2:50	—	—	Стѡяѡва	—	10:04	—	6:30	—

Відїзд з Підзамча до:

Приїзд на Підзамче з:

райо	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі		райо	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
6:30	11:01	2:33	9:09	11:33	Підволицьк	7:01	11:3	1:55*	—	10:13
—	—	2:52	8:51*	—	Красног	—	7:49*	—	5:16	—
6:12	—	—	6:30	—	Підгайцѣ	—	10:54	—	8:52	—
6:12	—	1:30	6:30	10:40*	Кѡлѡна	7:26	10:54	6:24	9:57	12:00*
8:12	—	—	5:38	—	—	9:42	—	6:11	9:57	—

Відїзд з Личакова до:

Приїзд на Личаків з:

райо	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі		райо	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
6:31	—	—	6:51	—	Підгайцѣ	7:08	10:36	—	9:36	—
6:31	—	1:49	6:51	—	Вѡлѡкѣ	—	10:36	6:06	9:36	11:43

* поспішний поїзд. поїзд поки що не їдять. Ё лише в неділі. К в суботи і неділі.